

เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันนี้มีการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับนิสิตนักศึกษาแพร่หลายมากในวงการอุดมศึกษา โดยเฉพาะในต่างประเทศ ซึ่งมีการศึกษาและวิจัยอย่างกว้างขวางมากกว่าประเทศไทย ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและผลงานวิจัย ดังจะขอเสนอข้อมูล เป็นหมวดหมู่ตามลำดับของความเกี่ยวข้องของกันคือ

กิจกรรมนักศึกษา

เพื่อความสมบูรณ์ของการวิจัย จำเป็นต้องศึกษาพื้นฐานของกิจกรรมนักศึกษาให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนักศึกษาก่อนดังนี้

004167

ความหมายของนิสิตนักศึกษา

กิจกรรมนักศึกษา เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อนิสิตและนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาทุกคน เพราะกิจกรรมมีส่วนที่จะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพ และบุคลิกภาพที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตในอนาคต การศึกษามุคกภาพทาง ๆ ของนิสิตนักศึกษาจึงนับว่ามีความสำคัญควบ

นิสิตและนักศึกษา เป็นวัยที่อยู่ในระยะวัยรุ่น มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เป็นระยะที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่ แต่มีบทบาทของผู้ใหญ่ที่ยังไม่แน่นอน มีความรู้สึกสับสนเกี่ยวกับบทบาทของตนเองต่อสังคมและผู้อื่น¹

¹H.E. Erikson, Identity Youth and Crisis (New York: Norton Company Inc., 1968), p. 128.

สุริยัน จันทนกร ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่ไม่เกี่ยวกับความสามารถทางสมองที่มีอิทธิพลต่อความสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในส่วนกลาง ศึกษาเฉพาะคณะศึกษาศาสตร์ปี 2519 พบว่า การศึกษาในมหาวิทยาลัยเป็นการศึกษาเพื่อให้นักศึกษามีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประเทศ นิสิตนักศึกษาจะได้รับยกย่องและมีอิทธิพลมากมายในสังคมปัจจุบัน มีส่วนรับรู้ความเคลื่อนไหวทั้งทางงาน เศรษฐกิจและสังคมและการเมือง ถ้าจะจำแนกนิสิตนักศึกษาตามประเภทแล้วจะมีอยู่ 3 กลุ่มใหญ่คือ

1. เป็นกลุ่มที่ใฝ่หาความรู้ เป็นกลุ่มที่สนใจและกระตือรือร้นในการศึกษาอย่างมาก กลุ่มนี้ชอบทำการศึกษาค้นคว้า โดยลักษณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมที่ตนเองศึกษาและสังคมภายนอก

2. เป็นกลุ่มที่ใฝ่หาวิชาความรู้ ในขณะที่เดียวกันก็มีส่วนร่วมรับรู้ต่อสังคมทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย แสดงออกในรูปการทำกิจกรรมนอกหลักสูตรโดยสำนักเสมอว่าการศึกษาในมหาวิทยาลัยนั้นไม่ใช่เรียนในห้องเรียนเท่านั้น

3. กลุ่มที่เรียนและเล่น เรียนเพื่อเอาตัวรอดไม่หวังสังคม ถือตนเองว่าเป็นอภิสิทธิ์ชน¹

การแบ่งประเภทของนิสิตและนักศึกษาที่น่าสนใจอีกแบบหนึ่งซึ่ง เฟลด์แมน และนิวคอมบ์ (Kenneth A. Feldman & Theodore M. Newcomb) อางทฤษฎีของ Clark & Trow ได้จำแนกลักษณะของนิสิตนักศึกษาไว้ 4 ประเภท ดังนี้

1. กลุ่มวิชาการ (Academic Subculture) มีลักษณะสนใจเนื้อหาวิชาการ สนใจตามแนวคิดและสนองความประสงค์ของอาจารย์ เรียนหนัก ต้องการคะแนนดี ต้องการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป มีความผูกพันกับสถาบันในแง่มีบุญคุณที่ให้โอกาสเข้าไปศึกษา และเป็นส่วนหนึ่งของสถาบัน ไคแก นิสิตเกียรตินิยม พวกนี้มักชอบศึกษาค้นคว้าในห้องสมุดเป็นประจำ

¹สุริยัน จันทนกร, "การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ไม่เกี่ยวกับความสามารถทางสมองที่มีอิทธิพลต่อความสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในส่วนกลาง ศึกษาเฉพาะคณะศึกษาศาสตร์ปี 2519" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2519), หน้า 3-4.

2. กลุ่มต่อต้าน (Non-Conformist Subculture) มีลักษณะไม่ยอมตามสภาพของสังคม สนใจการศึกษา คนควาด้วยตนเอง สนใจแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ ไม่ยอมทำอะไรตามแบบ มักชอบแยกตัวจากอาจารย์และสถาบัน เป็นปฏิปักษ์กับฝ่ายบริหาร แหล่งความรู้ไม่จำกัด อยู่แต่ในสถาบัน เช่น ถ้าเป็นนักศึกษาแพทย์ นอกจากจะสนใจวิชาที่เรียนของตนแล้วยังสนใจศึกษาค้นคว้า การเมือง วรรณกรรม และวัฒนธรรม

3. กลุ่มกิจกรรม (Collegiate Subculture) มีลักษณะไม่สนใจการเรียนอย่างจริงจัง ไม่สนใจแสดงความคิดเห็นมากนัก แต่มีความผูกพันกับสถาบันมาก ชอบเข้าร่วมกิจกรรมประเภทงานสังคม (Social Life) สันทนาการ กีฬา และการเชียร์

4. กลุ่มอาชีพ (Vocational Subculture) มีลักษณะสนใจเรียนเพื่อรับปริญญาไปประกอบอาชีพ ไม่สนใจแสดงความคิดเห็น ไม่สนใจสถาบันและกิจกรรมทุกประเภท แต่สนใจกิจกรรมพิเศษที่มีรายได้ เช่น สอนพิเศษ เป็นผู้ช่วยงานวิจัย เป็นต้น

ความหมายของกิจกรรมนักศึกษา

นักการศึกษาหลายคนพยายามให้ความหมายของคำว่า "กิจกรรมนักศึกษา" ตามทัศนะของแต่ละคน แต่ในความหมายรวมกัน กิจกรรมนักศึกษาน่าจะมีลักษณะทั้งที่เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร และกิจกรรมประเภทเพื่อการพัฒนาให้นักศึกษา ในด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้น กูค (Carter V. Good) ได้ให้คำนิยามในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรว่า เป็นโปรแกรม และการดำเนินงาน ซึ่งนักเรียนหรือสถานศึกษาจัดขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความสนุกสนาน เพิ่มพูนความรู้และส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ซึ่งเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความสามารถ ทัศนคติ ไม่มีการให้หน่วยกิต

¹ Kenneth A. Feldman and Theodore M. Newcomb, "Student Culture and Faculty," in The Impact of College on Student, 3 ed. (London: Jossey-Bass, Ltd., 1973), pp. 232-235.

ต้องจัดหาเงินมาดำเนินการเอง แต่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมแนะนำของสถานศึกษา การจัดกิจกรรม นักศึกษานั้นต้องอยู่บนรากฐาน หรือแนวทางที่จะดำเนินการให้เป็นไปสุ่เป้าหมาย ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ นั่นคือ ปรัชญาการจัดกิจกรรมของนักศึกษา¹ ส่วนอีกความหมายหนึ่ง สมพงษ์ ประทุมทอง กล่าวว่ กิจกรรมนักศึกษาเป็นสิ่งที่จัดขึ้นนอกเหนือจากหลักสูตร จัดขึ้นเพื่อทุกคนในสถาบัน จัดขึ้นเพื่อประโยชน์และคุณค่าทางสังคม สิ่งที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมจะได้ทั้งความรู้ ความคิด ความเข้าใจ ในห้องเรียนและตำราจะหาได้เฉพาะความรู้ แต่ประสบการณ์บางอย่างนั้นจะได้จากการร่วมกิจกรรม²

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมนักศึกษา

การจัดและดำเนินการกิจกรรมนักศึกษาให้โดยดลนั้นจะต้องศึกษาวัตถุประสงค์ของกิจกรรม นักศึกษาค้น เพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จาไมแอส (Camelo J. Jamias) ให้ทัศนะเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตรสำหรับนักศึกษาไว้ ดังนี้

1. เพื่อฝึกฝนการมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตแห่งประชาธิปไตย
2. เพื่อพัฒนาสติปัญญาและสร้างความรู้ที่อริอรณ์ให้นักศึกษา
3. เพื่อฝึกนักศึกษาค้นคิดปะและความงามของสังคม
4. ให้นักศึกษาได้ค้นพบและพัฒนาความสามารถพิเศษด้วยตนเอง
5. สร้างเสริมความร่วมมือในสังคม

¹ Carter V. Good, Dictionary of Education (New York: McGraw-Hill Book Company, Inc., 1970), p. 12.

² สมพงษ์ ประทุมทอง, "กิจกรรมที่ถูมองข้ามของนิสิต," ใน ขวัญ 15 (กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2515), หน้า 35-36.

6. สร้างโอกาสให้นักศึกษาได้สำนึกถึงกฎเกณฑ์และระเบียบข้อบังคับ
7. พัฒนาและเร้าความสนใจของนักศึกษา
8. สร้างเสริมขวัญของสถาบันการศึกษา¹

วัตถุประสงค์โดยสรุปของกิจกรรมนักศึกษา ซึ่ง เฮลด์ (Warren H. Held) ได้สรุปไว้ว่า การจัดกิจกรรมนักศึกษา เป็นการ จัดเพื่อ

1. ประโยชน์กับตัวนิสิตนักศึกษาเอง
2. ประโยชน์ในแง่ส่งเสริมการเรียนการสอนและหลักสูตร
3. ประโยชน์ที่จะทำให้เกิดการบริหารงานของสถาบันที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น
4. ประโยชน์ที่เกิดกับสังคมส่วนรวม²

ประเภทของกิจกรรมนักศึกษา

กิจกรรมนักศึกษาอาจแบ่งได้เป็น 8 ประเภทตามลักษณะของกิจกรรม ได้แก่

1. กิจกรรมทางศาสนาส่งเสริมการติดต่อสื่อสาร เช่น การปาฐกถา การอภิปราย การโต้วาที เป็นต้น
2. กิจกรรมเกี่ยวกับการแสดง เช่น การแสดงละคร เป็นต้น
3. กิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมประเภทงานรื่นเริง เช่นว่า การจัดทัศนาวจร

๗ ๘ ๗

¹Camelo J. Jamias, "Student Extra-Curriculum Activities and Public Relations," in Student Problem in Southeast Asian Universities (Malaya: University of Malaya, 1969), p. 98.

²Warren H. Held, "What are the Aims, Objectives, and Power of the Student Council ?," the Bulletin of the NASSP, 52 (April 1958): 88-90.

4. การกีฬาและดนตรี
5. ชุมนุมทางวิชาการ เช่น ชุมนุมวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ฯลฯ
6. กิจกรรมค่านิยมส่งเสริมสาระที่ เช่น การช่วยเหลือชุมชน การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส

โดยยาก ประสพภัยต่าง ๆ

7. โครงการระหว่างมหาวิทยาลัย
8. โครงการช่วยเหลือพิเศษต่าง ๆ¹

ส่วนการจัดแบ่งประเภทกิจกรรมนักศึกษาของสภาการฝึกหัดครูนั้น แบ่งไว้เป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. กิจกรรมด้านวิชาการ ส่วนมากมักจะแบ่งเป็นชมรมต่าง ๆ เช่น ชมรมภาษาไทย ชมรมภาษาอังกฤษ ชมรมคณิตศาสตร์ ชมรมวิทยาศาสตร์ ฯลฯ
2. กิจกรรมค่านิยมเพื่อประโยชน์ หรือฝ่ายพัฒนาสังคม แบ่งออกเป็นชมรมต่าง ๆ เช่น ชมรมอาสาพัฒนา ชมรมปลูกเสื่อและผ้าเพื่อประโยชน์ ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและชมรมต่อต้านยาเสพติด ชมรมส่งเสริมผูบริโกล ฯลฯ
3. กิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม แบ่งออกเป็น ชมรมดนตรีไทย ชมรมนาฏศิลป์ ชมรมศิลปะพื้นเมือง ชมรมพุทธศาสตร์ ชมรมศิลปะและชมรมนักประดิษฐ์ ฯลฯ
4. กิจกรรมด้านกีฬา แบ่งออกเป็น ชมรมฟุตบอล ชมรมบาสเก็ตบอล ชมรมวอลเลย์บอล ชมรมตะกร้อ ฯลฯ²

¹ V. Prakash, "Student Extra-Curricular Activities," in Student Problem in Southeast Asian Universities (Bangkok: Prachandra Printry Press, 1969), p. 113.

² สภาการฝึกหัดครู, "ข้อบังคับสภาการฝึกหัดครูว่าด้วยสโมสรนักศึกษาครู," (กรุงเทพมหานคร: กรมการฝึกหัดครู, 2521), หน้า 9. (โรเนียว)

การเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษา

ลักษณะของการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาจะมีความแตกต่างกันไปตามทัศนคติต่อกิจกรรมนั้น ๆ นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับตัวแปรอื่น ๆ อีกหลายอย่าง จึงปรากฏเสมอว่า นักศึกษาสนใจเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาแต่ละประเภทไม่เท่ากัน จากการศึกษาของ นอลด์ และนอลด์ (Victor M. Noll and Rachel P. Noll) ได้ศึกษานักศึกษากลุ่มที่มีสติปัญญาเท่า ๆ กัน พบว่า สิ่งที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันก็คือ การเข้าร่วมกิจกรรม กล่าวคือ นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมักเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม กีฬา ลูกเสือ ที่จัดขึ้นภายนอกสถาบันมาก และไม่เข้าร่วมกิจกรรมภายในสถาบัน¹

ธีระ นันทวิชกุล เป็นอีกผู้หนึ่งที่ศึกษาความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยแบ่งกลุ่มนิสิตออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ พบว่า

1. อันดับความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตสอดคล้องกับอันดับการจัดกิจกรรมนิสิต 9 ประเภท คือ กิจกรรมทางวิชาการ ศิลปะ ดนตรี การพูดและการพิมพ์ กิจกรรมเสริมวิชาชีพ กิจกรรมงานอดิเรก ศาสนา และวัฒนธรรม กีฬาและสุขภาพ กิจกรรมทางสังคม และกิจกรรมสังคมสงเคราะห์และบำเพ็ญประโยชน์
2. กิจกรรมที่นิสิตต้องการเข้าร่วมมากที่สุดคือ กิจกรรมสังคมสงเคราะห์และบำเพ็ญประโยชน์ กีฬาและสุขภาพและกิจกรรมทางวิชาการ
3. กิจกรรมอื่น ๆ ที่ต้องการเข้าร่วมมีรองลงมาคือ กิจกรรมงานอดิเรก กิจกรรมทาง

¹Victor M. Noll and Rachel P. Noll, "A Comparative Student or Achieving and Underachieving High School Boy of High Intellectual Ability," in Reading in Educational Psychology (New York: The Macmillan Company, 1964), pp. 164-177.

สังคม กิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม

การดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษา

การจัดและดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษาที่ดีเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้กิจกรรมนักศึกษามรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ การดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษาที่น่าสนใจ ประกอบด้วยเรื่องต่อไปนี้

การบริหารกิจกรรมนักศึกษา

กิจกรรมนักศึกษาจะประสบความสำเร็จเพียงใดขึ้นอยู่กับการบริหารกิจกรรมนักศึกษา โดยเฉพาะการกำหนดนโยบายที่แน่นอน และองค์ประกอบด้านการบริหาร จะต้องสอดคล้องและเชื่อมโยงกันอย่างไต่ผล การศึกษาเรื่องการบริหารหรือควบคุมการจัดกิจกรรมนักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยของ ฮาโรลด์ (Roger Davis Harrold) พบว่า วัตถุประสงค์ที่เหมาะสมสำหรับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาคือ การปลูกฝัง การเสริมสร้างพัฒนาการและส่งเสริมบุคลิกภาพทุกด้านของนิสิต โดยนโยบายการควบคุมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยควรขึ้นอยู่กับเหตุผลทางด้านคุณธรรม วัฒนธรรม และภูมิหลังของนิสิต มากกว่ากฎเกณฑ์ของมหาวิทยาลัย และการควบคุมควรกำหนดขอบเขตกว้าง ๆ ยืดหยุ่นพอสมควร การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิต ของนิสิตเห็นว่า เป็นเพียงบทบาทอย่างหนึ่งในหลาย ๆ บทบาท นอกจากนั้น มหาวิทยาลัยมีหน้าที่ให้การศึกษแก่สังคม ควรที่จะแสดงให้เห็นคุณค่าทางการศึกษาค้นคว้าวิพากษ์วิจารณ์ ไต่แย้ง และเสรีภาพในการแสดงออกด้วย²

¹ธีระ นทีวุฒิกุล, "การศึกษาความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านการอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521), หน้า 61.

²Roger Davis Harrold, "The Control of Student Extra-Curricular Life in American Higher Education," Dissertation Abstracts International 27 (February 1967): 2782-A.

เรื่องการบริหารกิจกรรมนักศึกษาในบ้านเราได้รับความสนใจมากเป็นพิเศษ ระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 เป็นต้นมา หน่วยงานกลางระดับอุดมศึกษาก็คือ ทบวงมหาวิทยาลัยได้จัดสัมมนาผู้บริหาร กิจกรรมนิสิตนักศึกษาครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 7-9 กันยายน 2521 เกี่ยวกับบทบาทและปัญหาอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้บริหารกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ผลการสัมมนาสรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารนั้นจะต้องรับทราบและเข้าใจนโยบาย และวัตถุประสงค์ของรัฐบาล และของสถาบันในการดำเนินการ เกี่ยวกับกิจกรรมนิสิตนักศึกษา เป็นผู้กำหนดนโยบายในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับนโยบายหลัก เป็นผู้วางแผนและพัฒนา กิจกรรมนิสิตนักศึกษา จัดดำเนินงาน และควบคุมความรับผิดชอบกิจกรรมต่าง ๆ ประสานงานและดำเนินการ เกี่ยวกับกิจกรรมนิสิตนักศึกษา พิจารณานหาปัจจัยเพื่อสนับสนุนกิจกรรมนิสิตนักศึกษาให้เพียงพอ กับเป้าหมายที่วางไว้¹

องค์การ สโมสร และสถานักศึกษา

ในการจัดและดำเนินการกิจกรรมนักศึกษา สิ่งที่จะช่วยให้นักศึกษาได้รู้จักการทำงานร่วมกันคือ การเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้รวมตัวกันขึ้นเป็นองค์การ สโมสรหรือสถานักศึกษา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยของสถาบันที่จะเปิดโอกาสแก่นักศึกษาได้เพียงใด ความแตกต่างขององค์การนักศึกษา สโมสรนักศึกษา และสถานักศึกษาอยู่ที่ลักษณะของการเข้ามาของสมาชิกและคณะกรรมการบริหาร รวมทั้งบทบาทที่ต่างกันไป กล่าวคือ ถ้าเป็นรูปองค์การหรือสโมสร ก็อาจมีคณะกรรมการบริหาร ซึ่งอาจเข้ามาได้ทั้งในลักษณะการเลือกตั้ง และแต่งตั้งก็ได้ ส่วนรูปแบบของสถานักศึกษาในแบบสากลแล้ว ก็อาจมีทั้ง สภาเดี่ยว และสามสภา เช่นเดียวกับการปกครองในระดับประเทศ คือมีทั้งสภาสูงและสภาล่าง ส่วนใน

¹ทบวงมหาวิทยาลัย, สรุปผลการสัมมนาผู้บริหารกิจกรรมนิสิตนักศึกษาครั้งที่ 1, (กรุงเทพมหานคร: กองวิชาการทบวงมหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 50-51.

ระบบสามส่วนนั้นก็จะเน้นใน 3 ส่วนของอำนาจ และบทบาทการบริหารคือ อำนาจนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ รูปแบบทั้งหมดนี้อาจแตกต่างกันไปแต่ละสถาบัน แต่วัตถุประสงค์ย่อมคล้ายคลึงกัน

หน่วยงานของนักศึกษาได้รับการยอมรับว่ามีส่วนช่วยเสริมสร้างประสบการณ์กับนักศึกษาใน กำนต่าง ๆ ได้อย่างคึกคัก เช่น สถานักศึกษานั้นโดยปกติตัวแทนจะได้รับการเลือกตั้งมาจากนักศึกษาโดย ส่วนรวม ซึ่งนับว่าเป็นตำแหน่งที่สำคัญและมีเกียรติที่สุด นักศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกตัวแทน การเรียกชื่ออาจแตกต่างกันบ้าง เช่น อาจใช้คำว่า สถานักศึกษา สภาของมหาวิทยาลัย หรือวิทยาลัย องค์การทั่วไป สมาคมนักศึกษา รัฐสถานักศึกษา หรือสถานนิติบัญญัติของนักศึกษา แม้ว่าชื่อจะต่างกัน แต่ความคิดพื้นฐานของทั้งหมดจะเหมือนกันคือ เป็นความพยายามที่จะเตรียมนักศึกษา โดยให้ออกาสเข้าร่วมบริหารสถาบัน อย่างไรก็ตามสถานักศึกษาต้องตอบสนองความต้องการของนักศึกษาด้วย จึงไม่ติดอยู่กับชื่อ หลักการของการบริหารจะไม่ใช้อำนาจของผู้บริหารสถาบันกับนักศึกษา ในทางปฏิบัติแล้วสภาจะต้องแถลงนโยบายของสภาแต่ละสมัยให้ทราบทั่วกัน ปรัชญาของสถานักศึกษามีวัตถุประสงค์พื้นฐานในเรื่อง ปรัชญาประชาธิปไตยทางการศึกษา สถานักศึกษาจะไม่ประสบความสำเร็จถ้าสภาพแวดล้อมของสถาบัน ซึ่งประกอบด้วย อาจารย์ ผู้บริหาร การบริหารงานต่าง ๆ ของสถาบันยึดหลักอัตตาธิปไตยมากเกินไป แต่จะสำเร็จได้โดยสิ้นนโยบายที่เป็นกลาง นักศึกษาจะต้องมีส่วนร่วมในการเลือกสิ่งต่าง ๆ โคนอิสระ และยอมรับค่านิยมและความร่วมมือของทั้งอาจารย์และนักศึกษา สถานักศึกษาจะเป็นตัวแทนในการฝึกฝน ประสบการณ์ต่าง ๆ สร้างความเข้าใจและให้มีการปฏิบัติจริง¹ ซึ่งก็พ้องกับคำกล่าวของสมิธ (Joe E. Smith) ในเรื่องบทบาทและหน้าที่ขององค์การนักศึกษาว่า

1. องค์การนักศึกษา ถือว่าเป็นการฝึกความเป็นพลเมืองของสังคม มีการฝึกเรื่อง สิทธิ และหน้าที่ของการอยู่ร่วมกันในสังคม

¹ Lee C. Deighton, ed. The Encyclopedia of Education Vol 8. (New York: The Macmillan Company & The Free Press, 1971), pp. 524-525.

2. องค์การนักศึกษา จะต้องเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ ตลอดจนให้นักศึกษาได้มีการแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ
3. องค์การนักศึกษาช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างหมู่คณะของนักศึกษา
4. องค์การนักศึกษา มีหน้าที่ส่งเสริมสวัสดิการโดยทั่วไปของนักศึกษา
5. องค์การนักศึกษา เป็นการฝึกอบรมของการบริหารงานแก่นักศึกษา

องค์การนักศึกษาที่ดีจะเป็นพลังแห่งอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ ได้รับการสนับสนุนจากหัวหน้าสถานศึกษา สามารถสร้างความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจ และทัศนคติที่ดีต่อบทบาทขององค์การนักศึกษาด้วย¹

อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมนักศึกษา

เป็นที่ยอมรับกันว่า กิจกรรมนักศึกษาจะประสบความสำเร็จได้ บุคลากรกลุ่มนี้มีส่วนอย่างมากในการช่วยชี้แนะและแก้ไขปัญหาค่าง ๆ ให้นักศึกษาคด้วย สาเหตุนี้การสรรหากลการเพื่อเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาจึงค่อนข้างยาก คุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาที่สมบูรณ์นั้น นีล (William F. Neil) ให้ทัศนะว่า อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นบุคคลที่มีบทบาทมากที่สุด มีความสำคัญในการที่จะทำให้การดำเนินงานขององค์การนักศึกษา เป็นไปในแนวทางและวิธีการที่เหมาะสม จึงควรเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น สนใจในกิจกรรม เสียสละทั้งเวลาและกำลังงาน ตระหนักเสมอว่า กิจกรรมขององค์การนักศึกษาสามารถส่งเสริมประสบการณ์ทางการศึกษาได้อย่างกว้างขวาง เป็นผู้มีความรู้ในสาขาที่ตนเป็นที่ปรึกษาซุ่มมู สนใจในตัวนักศึกษา และเป็นนักประสานงานที่ดีด้วย²

¹ Joe E. Smith, "Student Council for Our Times," in *Principle and Practices*, (New York: McGraw-Hill Book Company, 1951), p. 99.

² William F. Neil, "The Student Activities Sponcer," School Activities - (April 1968): 3 - 4.

จากผลการสัมมนาผู้บริหารกิจการนิสิตนักศึกษาครั้งที่ 1 ของทบวงมหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 7 - 9 กันยายน 2521 ในส่วนที่เกี่ยวกับอาจารย์ที่ปรึกษา สรุปได้ว่า หน้าที่และบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมนักศึกษาคือ รับผิดชอบและดำเนินการตามนโยบายของสถาบัน ให้คำแนะนำในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ตนเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา การจัดกิจกรรมทั่วไปส่งเสริมสนับสนุนและเข้าร่วมกิจกรรม เป็นผู้ประสานงานระหว่างนิสิตกับหน่วยงานอื่น ๆ ควบคุมดูแลความเรียบร้อยของกิจกรรมและเสนอแนะให้ความเห็นชอบแก่คณะกรรมการฝ่ายกิจการนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัยหรือสถาบัน¹

การบริหารกิจกรรมนักศึกษา

ศาสตราจารย์ ดร. เข็มทอง โค้วศึกษาการศึกษาศาสนาภาควิชาการให้บริการนิสิตของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร พระนคร และพลศึกษา และได้ขอเสนอแนะโดยสรุปว่า การบริหารกิจกรรมนิสิตวิทยาลัยควรปรับปรุงในเรื่องระเบียบกฎเกณฑ์ของการเบิกจ่ายเงินอุดหนุนองค์การนิสิตเสียใหม่ให้มีความสะดวก รวดเร็ว เพื่อให้การทำงานขององค์การจะได้คล่องตัว เครื่องอำนวยความสะดวกในการทำงานด้านกิจกรรมอื่น ๆ เช่น เครื่องกีฬา เครื่องดนตรี ควรได้รับการปรับปรุงให้มากขึ้นเพียง วิทยาลัยควรสนับสนุนให้นิสิตนักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการบริหารวิทยาลัย เช่นมีส่วนร่วมในการพิจารณากฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ตลอดจนนโยบายของวิทยาลัยที่จะกำหนดขึ้นใช้ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย ซึ่งกำลังตื่นตัวอยู่มากในปัจจุบัน นิสิตนักศึกษา กับอาจารย์ควรมีความใกล้ชิด ควรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทำความเข้าใจกันมากขึ้น นอกจากนี้วิทยาลัยควรให้การสนับสนุนโดยเพิ่มงบประมาณด้านกิจกรรมนิสิตนักศึกษา สนับสนุนการเลือกตั้งกรรมการต่าง ๆ ขององค์การ

¹ทบวงมหาวิทยาลัย, สรุปผลการสัมมนาผู้บริหารกิจการนิสิตนักศึกษาครั้งที่ 1.

นิสิตให้เป็นที่ไปตามระบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ให้อาจารย์ที่ปรึกษาของชุมนุมกิจกรรมและอาจารย์
บรรณเวทช์ได้ช่วยเหลือนิสิตในด้านกิจกรรมให้เต็มที่ และคณาจารย์ของวิทยาลัยควรให้ความสนใจและ
เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของนิสิตให้มากกว่าที่เป็นอยู่

การเงินของกิจกรรมนักศึกษา

กล่าวได้ว่า กิจกรรมนักศึกษาทั้งหมดมีจุดรวมอยู่ที่นักศึกษาและการเงินเป็นสำคัญ เงินทุน
ต่าง ๆ เหล่านี้อาจมาจากเงินที่มีอยู่เดิมและจากการบริจาค วิธีการนี้ยังคงใช้ปฏิบัติกันอยู่ แต่โดย
ปกติขอขบข่างานของกิจกรรมต่าง ๆ จะต้องอาศัยทรัพยากรด้านการเงินมาสนับสนุน เงินทุนส่วนหนึ่ง
ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมได้มาจากเงินทุนของรัฐบาล ซึ่งเป็นรายได้ประจำและที่เก็บจากนักศึกษา ใน
กรณีที่สถาบันเป็นผู้เก็บเงินนั้นจะไม่เพียงพอใช้จ่าย รัฐบาลจึงต้องให้ความช่วยเหลือเสมอ

เงินของสถานศึกษาต้องผ่านการพิจารณาหลายอย่าง ในการใช้จ่ายเพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ
สถาบันจะต้องพยายามหาเงินมาสนับสนุนเพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างไถ่ผล ส่วนการรายงานการ
ใช้จ่ายเงินนั้นก็จะต้องกระทำหลังจากกิจกรรมเสร็จจ้ดสิ้นไปแล้ว หลักการเหล่านี้นับว่ามีประโยชน์ แต่
เนื่องจากความต้องการทางการศึกษามีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้นสถาบันจึงต้องหาแหล่งเงินทุนที่แน่นอน
ไว้วางใจ

¹สาคร เข้มทอง, "การศึกษาสภาพการให้บริการนิสิตของวิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร พระนครและพลศึกษา," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยวิชา
การศึกษา ประสานมิตร, 2517), หน้า 71.

²Lee C. Deignton, ed. The Encyclopedia of Education, p.497.

ประเภทของเงินที่ใช้จ่ายในกิจกรรมนันทนศึกษาตามทัศนะของ แมคคาวน (Harry C. Mc. Kown) ใดสรุปไว้เป็น 5 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. เงินเก็บจากนิต
2. เงินที่มีผู้บริจาคให้
3. เงินค่าธรรมเนียมและค่าบริการต่าง ๆ
4. การจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อหาทุน
5. เงินอุดหนุนจากรัฐเป็นเงินงบประมาณ¹

ส่วนในด้านการบริหารการเงินของชุมนุมต่าง ๆ นั้น พงศพิศ บริบูรณ์สุข ก็ได้แบ่งแยกการบริหารไว้ 2 วิธีดังนี้

1. แบบบริหารเงินจากศูนย์กลางคือ มี สมุห์บัญชี ทำหน้าที่รับฝากเงินและจ่ายเงิน มี บัญชีรับฝากเงินไว้เป็นหลักฐาน เหนือบัญชีมีหน้าที่ทำบัญชีการเงิน เป็นหลักฐานการส่งฝากเงิน และถอนเงินจากสมุห์บัญชีและรายงานให้สมาชิกทราบ มีคณะกรรมการการเงิน เป็นผู้จัดนโยบายการเงิน เช่น จัดทำงบประมาณ นิเทศการใช้เงิน และให้ความเห็นชอบการใช้จ่ายเงินของชุมนุมต่าง ๆ
2. แบบบริหารเงินกระจายจากศูนย์กลางไปสู่แต่ละชุมนุม ชุมชนุมควบคุมเงินเอง โดยมี เหนือบัญชีเป็นผู้รักษาเงิน

และไม่ว่าชุมนุมจะใช้วิธีใดก็ตาม หัวหน้าสถาบันจะต้องรับทราบและรับผิดชอบเสมอ²

¹ Harry C. Mc. Kown, Extra-Curricular Activities (New York: The MacMillan Company, 1949), p. 21.

² พงศพิศ บริบูรณ์สุข, "กิจกรรมสำหรับนักศึกษา," คทเศรษฐศาสตร์ 21 (ตุลาคม 2522): 22-23.

การประเมินผลกิจกรรมนักศึกษา

การประเมินผลกิจกรรมนักศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้รู้ว่ากิจกรรมที่ไต่ทำไปนั้นได้รับความสำเร็จเพียงใด มีข้อดีข้อเสียอย่างไร และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขส่งเสริมการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป หลักในการประเมินผลกิจกรรมนักศึกษานั้น มิลเลอร์ และคณะ (Franklin A. Miller and Others) ได้เสนอหลักการประเมินผลกิจกรรมที่สำคัญไว้ 8 ประการ คือ

1. การประเมินผลกิจกรรมนักศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินคุณภาพการเรียนการสอนด้วย
2. จะต้องประเมินองค์ประกอบทุกเรื่องของกิจกรรมนักศึกษา
3. บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมในการประเมิน
4. การประเมินผลจะเลือกใช้วิธีการหลาย ๆ อย่าง ทั้งที่เป็นแบบแผนและไม่เป็นแบบแผน
5. การประเมินผลจะต้องให้เป็นป็นกันมากที่สุด
6. ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลจะต้องนำมาจัดและวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปและจัดทำข้อเสนอแนะ
7. ผลการประเมินผลจะต้องเก็บรักษา และนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงงานกิจกรรมนักศึกษาให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
8. การประเมินผลกิจกรรมนักศึกษา เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่จะต้องกระทำอยู่ตลอดเวลาเป็นระยะ ๆ มิใช่ทำเพียงครั้งเดียว เมื่อสิ้นปีการศึกษา¹

¹ Franklin A. Miller and Others, Planning Student Activities (Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall, 1956), pp. 13-20.

วันนอร์ มะทา กล่าวถึง การประเมินผลกิจกรรมเสริมหลักสูตรว่า การประเมินผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะผลจากการประเมินผลจะเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า กิจกรรมนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสได้สำรวจความสนใจ ความต้องการของสมาชิกและขอบกพร่องต่าง ๆ เพื่อที่จะได้ข้อมูลใกล้ความเป็นจริงมากที่สุด ควรจะประเมินจากบุคคลทุกกลุ่มที่มีส่วนรับรู้ หรือร่วมในการจัดกิจกรรมนั้น ๆ เช่น

1. ประชุมคณะกรรมการ เพื่อสรุปผลโครงการ ศึกษาความสำเร็จ และขอบกพร่องในการจัดทำเนื้องาน

2. สุ่มสมาชิกแบบสอบถาม เพื่อศึกษาสัมฤทธิ์ผลของการจัดกิจกรรม

3. รับฟังข้อคิดเห็นจากครู อาจารย์ ซึ่งมีความสนใจในการจัดกิจกรรม

4. รับฟังการวิเคราะห์ผลงานจากผู้บริหาร หลังจากทีสรุปเสนอผลโครงการแล้ว

การประเมินผลการจัดกิจกรรมควรวาง เกณฑ์และแบบฟอร์ม เหมือนกันทุกชมรม ควรทำดังนี้

1. ประเมินผลการจัดกิจกรรมทุกครั้ง

2. สรุปประเมินผลการจัดกิจกรรมก่อนสิ้นปีการศึกษา เพื่อ เสนอให้วิทยาลัยไทรารามผลการดำเนินงานพร้อมกับบัญชีรับ-จ่าย

การประเมินผลทุกครั้งจะต้องมีการทำรายงานสรุปผลการประเมินไว้ เป็นหลักฐาน¹

ผลงานวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษา

ผลงานวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาที่ได้อบรมมานี้เป็นงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรง

¹วันนอร์ มะทา, "การประเมินผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร," ใน กิจกรรมเสริมหลักสูตรทฤษฎีและปฏิบัติ (กรุงเทพมหานคร: โอเคเอ็นส์โตร์, 2523), หน้า 18.

กับการวิจัยครั้งนี้ ทั้งจะขอแบ่งกล่าวเป็นส่วน ๆ ไป ใ้คน

การศึกษาทัศนคติและความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษา

การศึกษาทัศนคติและความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาช่วยให้ทราบข้อมูลต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่องานกิจกรรมนักศึกษาอย่างมาก มีผู้ศึกษาและวิจัยในเรื่องนี้หลายท่าน เช่น

โดแนลด์ (Elmer Donald) ทำการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิต อาจารย์ และสมาชิกสภาวิทยาลัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนิสิตของวิทยาลัยชุมชนในรัฐเวอร์จิเนีย โดยมีความมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิต อาจารย์ และสมาชิกสภาวิทยาลัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนิสิต 5 ประเภทคือ การปกครองนิสิต กิจกรรมสถานีสิต กิจกรรมการพิมพ์ กิจกรรมความสนใจพิเศษ และการบริหารสังคม กลุ่มตัวอย่างมาจากวิทยาลัยชุมชน 5 แห่ง เป็นนิสิตร้อยละ 10 อาจารย์ร้อยละ 25 และสมาชิกสภาวิทยาลัยทั้งหมด พบว่า คณะกรรมการที่เข้ามาเป็นผู้ปกครองนิสิตควรมาจากการเลือกตั้ง สถานีสิตควรมีรูปแบบการจัดเหมือนกันหมด กิจกรรมการพิมพ์ควรเป็นการออกหนังสือและวารสาร กิจกรรมความสนใจพิเศษ จัดแตกต่างกันมากในแต่ละวิทยาลัย ส่วนกิจกรรมบริการสังคมทุกวิทยาลัยทำไม่ได้ตามความมุ่งหวังที่ตั้งไว้ สำหรับข้อเสนอแนะของผู้วิจัยคือ คณะกรรมการปกครองนิสิตควรรู้และเข้าใจบทบาทของตนมากกว่านี้ ทางวิทยาลัยควรประชาสัมพันธ์กิจกรรมใ้มาก โครงการของสถานีสิตควรรู้รับคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญในด้านการจัดองค์การ และกิจกรรมทุกประเภทควรเป็นไปตามความต้องการของนิสิตส่วนใหญ่ ส่วนกิจกรรมประเภทบริการสังคมควรมีการอบรมและให้ความรู้แก่นิสิตโดยเฉพาะ

ฟินเลย์ (Thomas M. Finley) ศึกษาขอบเขตและประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมของวิทยาลัยในรัฐเพนซิลวาเนีย โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้บริหารและนักศึกษา 21 สถาบัน

Elmer Donald, "A Comparative Study of the Opinions of Students, Faculty, and Local Board Members Regarding the Appropriate Elements of Student Activities Programs in Metropolitan Virginia Community College," Dissertation Abstracts International 35(October 1974): 1882-A.

สอบถามผู้บริหาร เกี่ยวกับการจัดและดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษาและสอบถามนักศึกษา เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมนักศึกษา พบว่า ทั้งกลุ่มผู้บริหารและนักศึกษามีความเห็นว่าการจัดดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษาและการบริหารงานค่านักศึกษามักอยู่ในสภาพที่น่าพอใจ¹

เชปเลอร์ (Monte Purvis Shepler) ทำการวิจัยเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม และองค์ประกอบอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปลี่ยนแปลงของนิสิตใหม่ในมหาวิทยาลัย โดยใช้กลุ่มประชากรที่เป็นนิสิตใหม่คณะศิลปศาสตร์ของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง จำนวน 200 คน ใช้แบบวัดบุคลิกภาพพหุอเนก (Omnibus Personality Inventory) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากร ทำแบบวัดบุคลิกภาพ 2 ครั้งในคอนปฐมนิเทศครั้งหนึ่ง และสิ้นเทอมอีกครั้งหนึ่ง เพื่อศึกษาว่ามีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ ผลการวิจัยพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประสบการณ์ทางค่านักศึกษามีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของนิสิตใหม่มากกว่าประสบการณ์ด้านการเรียน²

อัจฉรา วิวัฒนานนท์ ก็ได้วิเคราะห์ความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เกี่ยวกับการปกครองและกิจกรรมนิสิต โดยใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นอาจารย์ 100 คน และนิสิตจากคณะต่างๆ 7 คณะ จำนวน 700 คน ทอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการปกครองและกิจกรรมนิสิต ผลการวิจัย พบว่ากลุ่มอาจารย์และกลุ่มนิสิตมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มนิสิตทั้งชายและหญิง

¹Thomas M. Finley, "The Scope and Effectiveness of the Student Personnel Service of the Junior College of Pensylvania," Dissertation Abstracts 19(No. 6, 1958): 1268-1269.

²Monte Purvis Shepler, "Changes in Attitudes and Values and Selected Factors in the Colligate Environment Related to Change Among Freshman Students," Dissertation Abstracts International 31(January, 1971): 3303-A.

มีความเห็นว่า นิสิตควรปกครองกันเองได้ แต่กลุ่มอาจารย์ไม่เต็มใจกับความคิดเห็นดังกล่าว¹

กิจกรรมนักศึกษาในสถาบันผลิตครู

สถาบันผลิตครู โดยเฉพาะวิทยาลัยครูเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่เพิ่งตื่นตัวและหันมาให้ความสนใจกับงานกิจกรรมนักศึกษาอย่างจริงจังเมื่อไม่นานมานี้ เนื่องมาจากบทบาทของนักศึกษาครูเริ่มมีมากขึ้น และความจำเป็นด้านอื่น ๆ ดังกล่าวมาแล้ว งานวิจัยที่ให้ข้อมูลด้านกิจกรรมนักศึกษาในสถาบันผลิตครู เช่น

งานวิจัยของอุทิศ ชัมพานนท์ ซึ่งศึกษาทัศนคติของนิสิตใหม่ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีต่อกิจกรรมนิสิต กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ จำนวน 235 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 50 ข้อ และคำถามปลายเปิดตอนท้าย พบว่า กิจกรรมทางค่านักกีฬาและการเชียร์ นิสิตเห็นว่าสร้างมนุษยสัมพันธ์ได้ดี กิจกรรมต้อนรับน้องใหม่ เห็นว่าควรมี นอกจากนั้น การประชุมพิเศษควรมีคณะกรรมการนิสิตเข้าร่วมด้วย เพื่อให้นิสิตใหม่รับทราบความมุ่งหมาย นโยบายและขอบเขตของแต่ละชุมนุม

ไพศาล หวังพานิช ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมนอกชั้นเรียนกับผลการเรียนของนิสิตชั้นปีที่ 3 ของวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ปีการศึกษา 2510 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตชั้นปีที่ 3 จำนวน 276 คน เป็นนิสิตชาย 162 คน นิสิตหญิง 114 คน ผลของการศึกษาสรุปได้ว่า กิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนของนิสิตชายคือ กิจกรรมทางศาสนา กีฬา ชุมนุมวิชาการ

¹ อัจฉรา วิวัฒนานนท์, "การวิเคราะห์ความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการปกครองนิสิตและกิจกรรมนิสิต" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัย การศึกษา คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510), หน้า 153.

² อุทิศ ชัมพานนท์, "การสำรวจทัศนคติของนิสิตใหม่คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีต่อกิจกรรมนิสิต ปีการศึกษา 2509" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509), หน้า 62-63.

การอ่านหนังสือพิมพ์ และวารสารเกี่ยวกับสารคดี ชุรกิจบันเทิง กิจกรรมที่ทำให้ผลการเรียนของ นิสิตชายเสีย คือ การเล่นรักบี้ การสอนพิเศษ สนใจข่าวต่างประเทศและข่าวการเมือง กิจกรรม ที่ส่งเสริมการเรียนของนิสิตหญิงคือ กีฬา กิจกรรมชุมนุมสหกรรม การอ่านหนังสือและวารสารต่าง ๆ กิจกรรมที่ทำให้ผลการเรียนเสียคือ การทำงานองค์การนิสิตและสอนพิเศษ¹

ประทับ นิลพังงา ได้ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษา ในวิทยาลัยครูส่วนกลาง โดยสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาจากวิทยาลัยครู 6 แห่งในเขต กรุงเทพมหานคร จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 903 คน โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (1-5) สำรวจกิจกรรมนักศึกษารวม 7 ด้านคือ คณะกรรมการนักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา สถานที่ อุปกรณ์และระเบียบกฎเกณฑ์ การเงิน วัตถุประสงค์ กิจกรรมที่จัดและการประเมินผล พบว่า ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาในวิทยาลัยครูส่วนกลางไม่แตกต่างกัน แต่ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาในแต่ละสถาบันแตกต่างกัน และยิ่งพบว่า ชั้นปี และเพศของนักศึกษามีได้ ทำให้ความคิดเห็นของนักศึกษาแตกต่างกัน ผู้วิจัยได้สรุปปัญหาของการจัดและดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษาไว้ดังนี้

1. สถาบันรับโครงการกิจกรรมต่าง ๆ โดยที่อาจารย์และนักศึกษาไม่เข้าใจหน้าที่อย่างแท้จริง
2. สถาบันไม่แน่ใจในวิถีทางประชาธิปไตย ขาดความเชื่อมั่นในความสามารถของนักศึกษา ในการวางแผน การตัดสินใจและความรับผิดชอบ
3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนักศึกษา มีขอบเขตจำกัดมาก เพราะระเบียบกฎเกณฑ์ไม่เปิดโอกาสทั่วไป
4. กิจกรรมต่าง ๆ เป็นเรื่องการแข่งขันมากเกินไป

¹ไพศาล หวังพานิช, "ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมนอกชั้นเรียนกับผลการเรียนของ นิสิตชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ปีการศึกษา 2510" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2511), หน้า 116.

5. กิจกรรมไม่มีความสัมพันธ์กับหลักสูตร
6. ขาดการประเมินผลในแง่ความสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายพื้นฐาน
7. สถาบันฝึกหัดครูไม่มีการเตรียมอาจารย์ใหม่ในการจะไปรับผิดชอบกิจกรรมนักศึกษา
8. อาจารย์ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาไม่ได้รับความสนใจจากวิทยาลัยในการพิจารณาเรื่องชั่วโมงการทำงาน¹

ในปีเดียวกันนี้ สามารถ คงสะอาด ก็ได้ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาในวิทยาลัยครุภาคใต้ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 638 คน เป็นอาจารย์ 128 คน และนักศึกษา 510 คน ซึ่งไม่คำนึงถึงเพศ อายุ และชั้นปี พบว่า ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาในวิทยาลัยครุภาคใต้แตกต่างกันในด้าน การบรรจุวัตถุประสงค์ของกิจกรรม และด้าน การดำเนินงาน ส่วนด้านความต้องการและด้านปัญหาในการจัดกิจกรรมนักศึกษา ทั้งอาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สำหรับความคิดเห็นของอาจารย์ และนักศึกษาในแต่ละสถาบันนั้น มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทั้ง 4 ด้าน และพบว่ากิจกรรมนักศึกษาส่วนใหญ่ ได้รับความสำเร็จ มีปัญหาในเรื่องความล่าช้าในการขออนุมัติ การเบิกจ่ายเงิน ความร่วมมือของอาจารย์ และนักศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษามีน้อยไป นอกจากนั้นจำนวนวัสดุอุปกรณ์ก็ยังไม่เพียงพอแก่ความต้องการควย²

¹ ประคัม นิลพั่งงา, "ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาในวิทยาลัยครุส่วนกลาง," หน้า 121-122.

² สามารถ คงสะอาด, "ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาในวิทยาลัยครุภาคใต้," หน้า 159-163.

ประวัติของวิทยาลัยครูภาคตะวันตก

ก่อนที่จะศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาในวิทยาลัยครูภาคตะวันตก ผู้วิจัยเห็นควรเสนอประวัติความเป็นมา ซึ่งได้รวบรวมมาจากเอกสารและหนังสือต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

วิทยาลัยนครปฐม

ในปี พ.ศ. 2477 ทางราชการได้จัดตั้งโรงเรียนอาชีวศึกษาขึ้น โดยมีศึกษหอหะเป็นมณฑลนครชัยศรีเดิมเป็นอาคารเรียน รับนักเรียนหญิงประเภทไป-กลับ ที่จบชั้นประโยคประถมศึกษา ตอนต้นเข้าศึกษาวิชาการช่างสตรี และช่างเย็บเสื้อผ้า ให้ชื่อว่า "โรงเรียนประณวิสามนัญแผนการช่าง"

ในปี พ.ศ. 2479 กระทรวงศึกษาธิการได้จัดตั้งเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูหญิง เปิดสอนชั้นฝึกหัดครูประชาบาล ฝึกหัดครูประกาศนียบัตรจังหวัด (คร.จ.) ฝึกหัดครูมูล (คร.ป.) ตามลำดับโดยรับเฉพาะนักเรียนประจำหญิง โดยอาศัยศึกษหอหะเป็นมณฑลนครชัยศรีเดิมเป็นหอพักนักเรียนประจำ ส่วนอาคารอื่น ๆ ก็ได้จัดก่อสร้างต่อเพิ่มขึ้นโดยอาศัยเงินงบประมาณแผ่นดินและเงินอื่น ๆ บ้าง

ในปี พ.ศ. 2479 เปิดรับนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นปีแรก โดยรับนักเรียนจากจังหวัดต่าง ๆ ในภาคการศึกษา 1 ในปี พ.ศ. 2503 เปิดรับนักเรียนฝึกหัดครูชาย สังกัดจังหวัดนครปฐม ประเภทเดินเรียน

ต่อมา นักศึกษาเพิ่มมากขึ้น แต่บริเวณของโรงเรียนคับแคบไม่สามารถก่อสร้างอาคารเพิ่มเติมได้ กรมการฝึกหัดครูจึงย้ายโรงเรียนไปก่อสร้างใหม่ โดยทางจังหวัดนครปฐมได้จัดซื้อที่ดินของสภาอากาศได้ และที่ดินบริเวณวัดมุสิกาม ตรงข้ามวัดใหม่เป็นเกลียว กับหนองสาธารณะรวมกันเป็นที่ก่อสร้างสถานศึกษาใหม่ ตั้งอยู่ใกล้กิโลเมตรที่ 3 จากตัวเมืองนครปฐม บนถนนมาลัยแมน เปลี่ยนชื่อโรงเรียนเป็น "วิทยาลัยครูนครปฐม" ตั้งแต่วันที่ 16 มกราคม 2513 ปัจจุบันเปิดสอนตั้งแต่ระดับ ป.กศ. ขึ้นสูงถึง ค.บ.¹

¹กรมการฝึกหัดครู, ประวัติกรมและวิทยาลัยครู (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2517), หน้า 56.

วิทยาลัยครูกาญจนบุรี

วิทยาลัยครูกาญจนบุรี ตั้งอยู่ในหมู่บ้านพุทธ เลขที่ 10 หมู่ 4 ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี อยู่ระหว่างเส้นทางสายไทรโยค กาญจนบุรี ระหว่างหลักกิโลเมตรที่ 7-9 มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 528 ไร่

วิทยาลัยครูกาญจนบุรี ได้ก่อตั้งขึ้นตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2516 พร้อมกับวิทยาลัยอีก 6 แห่งคือ วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูกำแพงเพชร วิทยาลัยครูเลย วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ วิทยาลัยครูสุรินทร์ และวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี ตามเป้าหมายของกรมการฝึกหัดครูใหม่วิทยาลัยทั้งสิ้น 36 แห่ง โดยให้รับผิดชอบในการรับนักศึกษา แห่งละ 2 จังหวัด สำหรับวิทยาลัยครูกาญจนบุรีรับนักศึกษาจากจังหวัดกาญจนบุรีและจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งได้เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา รุ่นแรกเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2519

วิทยาลัยครูกาญจนบุรี นอกจากจะรับผิดชอบงานด้านการให้การศึกษาแก่นักศึกษาภาคปกติแล้ว ทางวิทยาลัยยังให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาและฝึกอบรมครูประจำการและบุคลากรทางการศึกษา โดยได้ประสานงานกับจังหวัดกาญจนบุรีและสุพรรณบุรีในการรับครูประจำการและบุคลากรทางการศึกษาจากเขต 2 จังหวัดนี้

ปัจจุบันวิทยาลัยมีศูนย์ฝึกอบรมสำหรับอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าอบรมนอกวิทยาลัยด้วย ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมเหล่านี้จะได้รับการฝึกอบรมที่ศูนย์ฝึกอบรมในภาคเรียนปกติ ส่วนภาคเรียนฤดูร้อนจัดอบรมที่วิทยาลัยกาญจนบุรี เพียงแห่งเดียว ส่วนการรับนักศึกษาภาคปกตินั้น ปัจจุบันวิทยาลัยครูกาญจนบุรีเปิดรับนักศึกษาทั้งแคว้นระดับ ป.กศ.ชั้นสูง ถึง ค.บ.¹

¹วิทยาลัยครูกาญจนบุรี, คู่มือนักศึกษาวิทยาลัยครูกาญจนบุรีปี พ.ศ. 2523 (กาญจนบุรี: วิทยาลัยครูกาญจนบุรี, 2523). หน้า 1-3.

วิทยาลัยครูเพชรบุรี

วิทยาลัยครูเพชรบุรี เดิมตั้งอยู่ที่จังหวัดราชบุรีชื่อว่า "โรงเรียนฝึกหัดครูสีกกรม" อยู่ที่ตำบลคูเรือ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เปิดเรียนครั้งแรกเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2469

พ.ศ. 2470 กระทรวงธรรมการได้ส่งย้ายโรงเรียนมาตั้งอยู่ตำบลบ้านหม้อ เขตวังพระรามราชธานีเวศน์(วังบ้านปืน) อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ชื่อโรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรมณฑล แยกหลักสูตรจังหวัดเพชรบุรี และได้ย้ายโรงเรียนฝึกหัดครูสีกกรมจังหวัดสมุทรสงครามรวมด้วย ใช้อาคารของวังพระรามราชธานีเวศน์เป็นอาคารเรียน ระยะเวลาที่มีครูอยู่ 5 คน นักเรียน 42 คน รับนักเรียนที่สำเร็จชั้นประโยคประถมศึกษาเรียนตามหลักสูตร 2 ปี สำเร็จแล้วได้ประกาศนียบัตรฝึกหัดครูประกาศนียบัตรมณฑล

พ.ศ. 2475 กระทรวงธรรมการส่งย้ายโรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรมณฑลนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมมาเรียนรวมที่โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรี

พ.ศ. 2476 กระทรวงธรรมการอนุมัติให้เปิดรับนักเรียนฝึกหัดครูมูลชั้น รับนักเรียนที่สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือนักเรียนที่สำเร็จชั้นฝึกหัดครูประกาศนียบัตรจังหวัดมาศึกษาต่ออีก 2 ปี

พ.ศ. 2477 กระทรวงธรรมการปรับปรุงหลักสูตรฝึกหัดครูประกาศนียบัตรใหม่ โดยรับนักเรียนที่สำเร็จประถมศึกษาปีที่ 6 หรือประณวิสามัญสีกกรมมาเรียนต่ออีก 2 ปี แล้วมีสิทธิ์สอบประโยคครูมูลได้ด้วย และเปลี่ยนชื่อโรงเรียนเป็น "โรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตร จังหวัดเพชรบุรี" ต่อมาได้ปรับปรุงหลักสูตรรับนักเรียนที่สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เข้ามาเรียน 2 ปี และผลิตครูในระคับค่าง ๆ ตามความต้องการของกระทรวงศึกษาธิการ เช่น ครูประจำบาล(ป.บ.) ครูมูลและครูประณ(ป.ป.) ตามลำดับ

ต่อมา กระทรวงศึกษาธิการยกเลิกหลักสูตรฝึกหัดครูมูล(ป.) ให้ใช้หลักสูตรฝึกหัดครูประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา(ป.กศ.) และส่งย้ายโรงเรียนฝึกหัดครูนครปฐมชายมาเรียนรวมที่นี้ด้วย

กรมการฝึกหัดครู โดยฐานะโรงเรียนเป็น"วิทยาลัยครูเพชรบุรี" เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2512 ปัจจุบันมีเนื้อที่ทั้งสิ้นประมาณ 250 ไร่ เปิดสอนตั้งแต่ระดับ ป.กศ.ชั้นสูงและ ค.บ.

วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี

ในปี พ.ศ. 2495 จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีขณะนั้น ได้ให้กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาโครงการ 4 ปี เพื่อสร้างวิทยาลัยหมู่บ้านขึ้นที่จังหวัดลพบุรี พลเอกมังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ มีความคิดที่จะบูรณะชนบทให้เจริญก้าวหน้า แต่ยังไม่พอใจในเรื่องสถานที่ตั้ง จึงพิจารณาที่เหมาะสมต่อไป จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2497 กระทรวงศึกษาธิการให้นายจันต์ รัตนสิน ไปดูงานเกี่ยวกับวิทยาลัยหมู่บ้านในประเทศตุรกี เมื่อกลับมาแล้วจึงร่วมกันพิจารณาสถานที่ที่เหมาะสมในการจัดตั้งวิทยาลัยหมู่บ้านดังกล่าว ในที่สุดจึงเลือกจังหวัดราชบุรีเป็นสถานที่ตั้งวิทยาลัยหมู่บ้าน โดยประกาศจัดตั้งขึ้นที่กิ่งอำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี ใช้ชื่อว่า"วิทยาลัยหมู่บ้านจอมบึง" วิทยาลัยได้จัดพิธีวางศิลาฤกษ์โดยมี ฯพณฯ จอมพลผิน ชุณหะวัณ เป็นประธานเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2497 และเปิดทำการสอนเมื่อวันที่ 1 กันยายน ปีเดียวกัน

วัตถุประสงค์ของวิทยาลัยหมู่บ้านจอมบึง เป็นสถาบันฝึกหัดครูที่แตกต่างไปจากโรงเรียนฝึกหัดครูทั่วไป เพราะมีวัตถุประสงค์ที่จะผลิตครูที่มีความรู้เพื่อทำการสอนตามโรงเรียนในชนบทโดยตรง โดยให้การศึกษาทั้งด้านวิชาสามัญ วิชาการศึกษา และวิชาชีพต่าง ๆ ทั้งทฤษฎี และปฏิบัติ เน้นหนักด้านปฏิบัติมากที่สุด เพื่อนำไปส่งเสริมพัฒนาท้องถิ่น และชุมชนโดยเฉพาะ วิชาชีพดังกล่าวประกอบด้วย วิชาช่าง และวิชาเกษตรต่าง ๆ เช่น วิชาช่างไม้ ช่างไฟฟ้า เคียงสัตว์ วนศาสตร์ ฯลฯ

วิทยาลัยหมู่บ้านจอมบึง มีพื้นที่ประมาณ 300 ไร่ ได้รับนักเรียนทุนจากจังหวัดต่าง ๆ เกือบทั่วประเทศ นักเรียนเหล่านี้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 มาเรียนต่ออีก 5 ปี ได้รับประกาศนียบัตร วิชาการศึกษา (ป.กศ.) ต่อมาจังหวัดขยายการรับนักเรียนทั่วไปครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2513 กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศตั้งเป็น "วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี" ในปีเดียวกัน ปัจจุบันนี้ วิทยาลัยเปิดสอนนักเรียนระดับ ป.กศ., ป.กศ.ชั้นสูง และ ค.บ.¹

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ กรมการฝึกหัดครู, ประวัติกรมและวิทยาลัยครู, หน้า 64-65.